

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Кафедра теорії і історії мистецтв	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Цикл професійної підготовки
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	2

ТЕОРІЯ МИСТЕЦТВ

(Аналіз творів мистецтва. Живопис)

Семестр 2

Викладач Мельничук Людмила Юріївна, доцент, кандидат мистецтвознавства
E-mail ludmel11@ukr.net
Заняття Семестр 2

Адреса к. 205, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв, 11
Телефон 057 706-02-81 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є спілкування у телеграм-чаті групи в робочі дні 10.00-16.00 (запитання, пропозиції, повідомлення). У випадку дистанційного навчання роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача: 1) в *темі* листа: назва дисципліни – ТМ 2) файли підписувати: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *docx*, *ілюстрації* — *jpeg*, *pdf*.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Знання «Історії зарубіжного мистецтва», «Історія світової культури», «Теорія мистецтв. Вступ до спеціальності», «Кольорознавство» тощо.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Альбоми, з образотворчого мистецтва, ілюстративний матеріал згідно тем курсу, сайти провідних музеїв світу, України, Харківського художнього музею.

Методичне забезпечення

Робоча програма з курсу «Теорія мистецтв» *модуль 2

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Сайти провідних музеїв світу, України, Харківського художнього музею

Музеї Ватикану - m.museivaticani.va

Галерея Уффіці (Флоренція) - uffizi.it

Лувр - louvre.fr/en/visites-en-

Британський музей - britishmuseum.org

Музей Прадо - museodelprado.es/the-collect..

Музей мистецтв ім. В. і Б. Ханенків, Київ khanenkomuseum.kiev.ua

Музей східного і західного мистецтва, Одеса museum.odessa.ua

Національний художній музей України old.namu.kiev.ua

Національний музей ім. А. Шептицького у Львові nml.com.ua

Харківський художній музей artmuseum.kh.ua

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Комп'ютерна техніка, екран. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, сайти музеїв світу і України.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія мистецтв» є формування необхідної наукової бази та понятійного апарату; навичок образно-стилістичного аналізу, систематизації та класифікації художніх творів.

Основними **завданнями** дисципліни «Теорія мистецтв» є вивчення особливостей створення і розвитку художнього образу, мистецтвознавчий образно-стилістичний аналіз творів мистецтва, інтерпретація творів мистецтва, проблематика мистецтвознавства тощо.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

ЗК2 - Здатність зберігати і примножувати культурномистецькі, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК6 - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7 - Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК9 - Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

ФК1 - Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

ФК2 - Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

ФК6 - Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

ФК9 - Здатність використовувати професійні знання у практичній мистецтвознавчій діяльності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПР2 - Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПР8 - Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення композиційних рішень, аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу

ПР9 - Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПР14 - Тракувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПР15 - Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення навчальної дисципліни «Теорія мистецтв» (Аналіз творів мистецтва. Живопис) модуль 2 складає 90 годин (45 год. аудиторної роботи – 24 лекційних і 21 семінарських занять і 45 год. самостійної роботи) для студентів денної форми навчання; 11 год. аудиторної роботи і 79 год. самостійної роботи для студентів заочної форми навчання / 3 кредита ECTS.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 3. «Художній образ і твір мистецтва»

Тема 1. «Вступ до курсу. Створення і сприйняття художнього образу. Інтерпретація твору»

Створення художнього образу як процес творчості. Художній образ і твір мистецтва.

Образно-змістовна структура твору. Об'єктивні та суб'єктивні фактори образності.

Інтерпретація твору. Художній образ в авторській інтерпретації, у сприйнятті сучасників і нащадків. Художня критика.

Тема 2. «Художній твір в мистецькому контексті»

Художній образ світу і художня картина світу. Жанрова типологія мистецтва.

Художній стиль, напрямок, течія. Національна школа.

Художній метод. Творча манера, почерк.

Новаторство, традиція в мистецтві.

Тема 3. «Художній твір в соціокультурному контексті»

Мистецтво і природний простір. Час.

Митець і публіка. Сприйняття художнього образу як процес сотворчості (враження, вербалізація враження).

Зображення і глядач. Раціональний аналіз та емоційне сприйняття.

Як працювати з твором мистецтва.

Форма рубіжного контролю – модульна контрольна робота.

Змістовий модуль 4. «Структурні елементи стилістичного аналізу твору»

Тема 4. «Художній твір. Види аналізу. Опис твору».

Методи і способи аналізу творів мистецтва. Культурно-історичний, формально-стилістичний, іконографічний методи, знавецтво в мистецтвознавстві. Г. Вьольфлін про стиль та основні поняття в мистецтві. Фрідлендер про метод знавецтва. Варбурзька школа. Е. Панофський про іконологію та іконографію.

Принципи та прийоми опису мистецького твору. Галузі застосування опису (музейна документація, експертиза і т.ін.). Структура опису в музейній документації (Каталоги. Інвентарні книги, інвентарні картки. Уніфіковані паспорти, наукові картки). Каталожні дані.

Приклади опису в мистецтвознавчій літературі.

Тема 5. «Формальний аналіз. Композиція. Ритм. Перспектива».

Форма-функція-образ. Формат. Регулярне поле. Візуальне сприйняття об'ємної форми: засоби визначення „верху” та „низу”. Композиційна схема. Принципи розташування елементів зображення у просторі.

Симетрія. Ритм і зміст.

Перспектива – простір. Види перспективи. Рух – атрибут простору та форми. Статика, динаміка. Просторова вісь. Лінія горизонту. Просторові концепції.

Приклади аналізу в мистецтвознавчій літературі. Порівняльний аналіз.

Тема 6. «Рисунок. Колорит»

Рисунок – форма. Види контурів. Пропорція.

Світло і тінь. Аналіз освітлення у творі мистецтва.

Мова колориту. Колір, тон, теплі та холодні кольори. Символіка кольорів в мистецтві. Домінанта кольору в картині. Контраст. Вплив світла і тіні на колір предмету. Прийоми аналізу колористичної гами.

Способи з'єднання фарб. Основні форми живописного мазка. Аналіз фактури живописного твору.

Приклади аналізу в мистецтвознавчій літературі. Порівняльний аналіз.

Тема 7. «Сюжет, тема, ідея художнього твору»

Цілісне сприйняття художнього образу. Композиція твору. Об'єкт, предмет зображення.

Мова мистецтва та сюжет, тема, ідея. Композиційний центр.

Приклади аналізу в мистецтвознавчій літературі. Порівняльний аналіз.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються на лекційних, практичних заняттях. Самостійна робота спрямована на виконання практичних завдань (письмових і усних), конспектування фахової літератури. Зміст самостійної роботи складає пошук наукової інформації та її аналіз, роботу з музейними сайтами. Додаткових завдань для самостійної роботи не передбачено.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

В межах кожного модулю передбачено рубіжні етапи контролю для студентів денної форми навчання, що є підсумком виконання практичних завдань. Для студентів заочної форми навчання формами контролю є самостійна робота, конспект джерел. Форма підсумкового контролю – **залік**. Оцінювання – на основі виконаних практичних завдань, усних опитувань, контрольних робіт, конспекту джерел.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	задовільно	64–74	D
			незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B	незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C			

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На заняттях здобувачі вищої освіти мають вести конспект лекцій, проявляти ініціативу стосовно навчання (дискусії, пропозиції), вчасно виконувати усі завдання з курсу.

У разі відрадження, хвороби викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю/ заняття може провести інший викладач кафедри.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим. У разі пропуску занять через захворювання або інших поважних причин має бути підтверджуючий документ з наданням можливості виступів на практичних заняттях. За відсутності поважних причин матеріал опрацьовується самостійно без надання можливості виступів на практичних заняттях.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності при написанні письмових робіт, а також у доповідях на конференції або публікаціях. Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Весняний семестр

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Год	Рубіжний контроль	Деталі
1 тижде нь	1	Лекція	Вступ до курсу. Створення і сприйняття художнього образу. Інтерпретація твору	3		
2 тижде нь	2	Лекція	Художній твір в мистецькому контексті	3	Усне опитування	
3 тижде нь		Практичне заняття	Мистецтвознавчі джерела до курсу. Як вивчати твір мистецтва	3	Виступ на семінарі	Конспект джерел
4 тижде нь		Практичне заняття	Мистецький твір в Каталожні дані. Опис твору	3	Виступ на семінарі	
5 тижде нь	3	Лекція	Художній твір в соціокультурному контексті	3	Контрольна робота	Конспект джерел
6 тижде нь		Практичне заняття	Аналіз художнього образу. Евристичні питання	3	Виступ на семінарі	
7	4	Лекція	Структурні елементи	2	тестування	Конспект

тижде нь			стилістичного аналізу твору			джерел
8 тижде нь	5	Лекція	Художній твір. Види аналізу.	3	Усне опитування	
9 тижде нь		Практи чне заняття	Аналіз живописного твору. Композиція. Ритм. Перспектива	3	Виступ на семінарі Контрольна робота	Конспект джерел
10 тижде нь	6	Лекція	Формальний аналіз. Композиція. Ритм. Перспектива	3	тестування	
11 тижде нь	7	Лекція	Рисунок. Колорит	3	Усне опитування	Конспект джерел
12 тижде нь		Практи чне заняття	Аналіз живописного твору. Рисунок. Колорит	3	Виступ на семінарі	
13 тижде нь	8	Лекція	Сюжет, тема, ідея художнього твору	3	Самостійна робота Письмове завдання	Конспект джерел
14 тижде нь		Практи чне заняття	Цілісне сприйняття художнього образу. Сюжет, тема, ідея художнього твору	3	Виступ на семінарі	
15 тижде нь		Практи чне заняття	Порівняльний аналіз творів мистецтва	3	Виступ на семінарі Контрольна робота	Конспект джерел

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточне тестування								Сума
T1-2	T3	T4-	T5	T6	T7	К.р. №1	К.р. №2	
20	10	10	10	10	10	15	15	0-100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка	Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти
Незадовільно (2)	Здобувач/ка вищої освіти однозначно характеризує мистецькі явища, демонструє слабо сформоване художньо-естетичне мислення, володіє незначною частиною термінологічного мінімуму. Невиконання запланованого обсягу робіт, погана відвідуваність, пропуск рубіжного контролю
Задовільно	Здобувач/ка вищої освіти в недостатньому обсязі опанував матеріал курсу, виконані роботи мають багато значних недоліків, погана

(3)	відвідуваність лекцій і практичних занять.
Добре (4)	Здобувач/ка вищої освіти усвідомлює зміст, проблематику завдань теорії мистецтва, але допускає несуттєві неточності у використанні спеціальної художньої термінології, трапляються поодинокі недоліки в інтерпретації художнього образу й аналізі творів образотворчого мистецтва; Здобувач/ка не завжди самостійно систематизує й узагальнює художній матеріал.
Дуже добре (4+)	Здобувач/ка вищої освіти здатний узагальнювати й систематизувати матеріал з курсу, демонструє асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва та життєвими явищами. Проявляє ініціативу на заняттях, добре обізнаний з джерельною базою з курсу. Утім допускає неточності і незначні помилки у викладенні матеріалу, аналізуванні творів мистецтва.
Відмінно (5)	Здобувач/ка вищої освіти демонструє глибоке знання першоджерел та творів мистецтва, вільну орієнтацію в базовій літературі до курсу, належне володіння мовою мистецтва у висновках та узагальненнях, має достатньо високий рівень художньо-мистецького мислення, ерудований у питаннях історії мистецтва та розуміє особливості мистецтвознавчого підходу до явищ образотворчого мистецтва. Вміє застосовувати одержані знання для аналізу творів мистецтва

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бергер, Джон. Мистецтво бачити / пер. з англ. Київ, 2020.
2. Берд, Майкл. 100 ідей, що змінили мистецтво/ пер. з англ. Київ, 2018.
3. Білецький П.О. Мова образотворчих мистецтв. Київ, 1973.
4. Вишпер Б.Р. Введение в историческое изучение искусства. М., 1985.
5. Гомперц, Вілл. Думай як митець / пер. з англ. Київ, 2018.
6. Гризова И.А. Художественный образ как система. Одеса, 1970.
7. Вудфорд, Сьюзен. Як розглядати картини / пер. з англ. Київ, 2023.
8. Ітес, Йоганнес. Мистецтво кольору : Суб'єктивний досвід і об'єктивне пізнання як шлях до мистецтва. Київ, 2022,
9. Ключко, Діана. 65 українських шедеврів. Визнані й невяні. Київ, 2019.
10. Образотворче мистецтво. Енциклопедичний словник-довідник Київ, 2007
11. Овсійчук В.А. Українське малярство Х – XVIII століть: проблеми кольору. Львів, 1996.
12. Ракітін В.І. Мистецтво бачити. Київ, 1973.
13. Раушенбах Б.В. Системы перспективы в изобразительном искусстве. М., 1986.
14. Фартінг, Стівен. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Київ, 2019.
15. Arnheim, Rudolf: Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. Berkeley and Los Angeles. 1954, 1974.
16. Arnold, Dana. A short Book about Art. London, 2015.
17. Bazin, German. Histoire de l'histoire de l'art: De Vasari à nos jours. Paris. 1986.

18. Panofsky, Erwin. *Perspective as Symbolic Form*. New York, 1927, 1997
19. Panofsky, Erwin. *Idea: A Concept in Art Theory*. 1968.
20. Panofsky, Erwin. *L'oeuvre d'art et ses significations: Essais sur les "arts visuels"*. Paris. 1969.
21. Winkelmann, J. *Reflections on the Imitation of Greek Works in Painting and Skulpture*. Chicago, 1987.
22. Wölfflin, Heinrich. *Classic Art: An Introduction To The Italian Renaissance*. London, 1899, 1952, 1953, 1961, 1980, 1994.
23. Wölfflin, Heinrich. *Renaissance und Barock*. London, 1888, 1908, 2016.